

Józef Michalak

1946–2023

Józef Michalak urodził się 19 marca 1946 roku w Żabikowie jako najmłodszy syn Zofii i Franciszka Michalaków. W wieku 18 lat wstąpił w szeregi studentów Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Poznaniu i z tą Uczelnią związał się na całe życie zawodowe, do przejścia na emeryturę w 2012 roku. Studiował handel wewnętrzny na Wydziale Handlowo-Towaroznawczym (1964–1969). Studia zakończył obroną pracy magisterskiej przygotowanej pod kierunkiem doc. Józefa Zajdy zatytułowanej *Rubel transferowy jako środek rozliczeniowy w handlu zagranicznym krajów socjalistycznych*. Po rocznym okresie asystenckiego studium przygotowawczego realizowanego w Katedrze Finansów podjął studia doktoranckie (1970–1972) w Instytucie Finansów i Rachunkowości. Stopień doktora nauk ekonomicznych uzyskał w czerwcu 1975 roku za rozprawę doktorską *Rozwój form gromadzenia i sposobów wykorzystania zorganizowanych oszczędności pieniężnych ludności w PRL w latach 1951–1971 oraz ich znaczenie w zmieniającej się sytuacji rynkowej* (promotor: prof. Zygmunt Szymczak). Przez pierwsze dwie dekady zawodowej pracy naukowej (1972–1993) związany był z Katedrą Filozofii i Socjologii. W tym czasie koncentrował się naukowo na zagadnieniach polityki społecznej, w szczególności na jej społeczno-kulturowych uwarunkowaniach. Jako autor publikacji z tego zakresu i uczestnik cyklicznych konferencji młodych polityków społecznych w Ustroniu Wielkopolskim w Domu Pracy Twórczej ówczesnego Ministerstwa Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki inspirował specjalistów z obszaru polityki społecznej i ubezpieczeń społecznych. Do najważniejszych opracowań naukowych autorstwa Doktora Michalaka z tego okresu należą między innymi: *Poznawcza determinacja granic skuteczności działania – uwagi na przykładzie polityki społecznej* (w: *Determinanty skuteczności polityki społecznej*, red. J. Orczyk, Wydawnictwo AE, Poznań 1988), *Spółeczno-kulturowe problemy polityki społecznej* („Polityka Społeczna” 1990, nr 7), *Integracja a polityka społeczna* (Oficyna Wydawnicza Akademos, Poznań 1991, współautor: M. Żukowski) oraz *Polityka społeczna a wydajność pracy* (Wydawnictwo AE, Poznań 1990, współautor: J. Orczyk).

Zainteresowania badawcze dotyczące polityki społecznej ewoluowały w kierunku badania koncepcji ryzyka i zbliżyły Doktora Michalaka do eksploracji zagadnień z zakresu ubezpieczeń gospodarczych. W 1993 roku rozpoczął pracę w Katedrze

Ubezpieczeń Akademii Ekonomicznej i kontynuował ją przez blisko dwie kolejne dekady. W 2008 roku przy okazji jubileuszowej publikacji z okazji 60-lecia Katedry Ubezpieczeń w Poznaniu wskazywał, że jego zainteresowania badawcze obejmują „rekonstrukcję przesłanek poznawczych i doktrynalnych działalności ubezpieczeniowej i zarządzania ryzykiem, ład (gospodarowania) w działalności ubezpieczeniowej, kulturowo-społeczne determinanty działalności ubezpieczeniowej i zarządzania ryzykiem oraz problematykę integracji i globalizacji w kontekście działalności ubezpieczeniowej i zarządzania ryzykiem”. W pamięci uniwersyteckich współpracowników, doktorantów Katedry Ubezpieczeń, a także naukowców z innych ośrodków badawczych Doktor Michalak pozostanie przede wszystkim niestrudzonym badaczem zagadnienia ryzyka, dążącym do spójnej logicznie konceptualizacji tego pojęcia i uporządkowania terminologii dotyczącej zarządzania w warunkach ryzyka. Jego wykłady, referaty wygłaszane podczas zebrań naukowych Katedry Ubezpieczeń oraz artykuły naukowe, w szczególności *Refleksje nad pojęciem ryzyka* („Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny” 2004, nr 1), stały się dla uczniów Doktora podstawą badań nad ryzykiem jako konstruktem, zjawiskiem podmiotocentrycznym w kontekście różnych rodzajów zagrożeń, na przykład zdrowotnych (dr Magdalena Osak), rolnych (dr hab. Monika Kaczała, dr hab. Krzysztof Łyskawa) czy środowiskowych (dr Aleksandra Hęćka-Sadowska).

Oprócz zagadnień ubezpieczeniowych Doktora Michalaka pasjonowała metodologia nauk społecznych. Prowadził otwarte seminaria teoriopoznawczo-metodologiczne (nie tylko dla doktorantów Katedry Ubezpieczeń). Dzielił się wiedzą, inspirował i pomagał doskonalić warsztat metodyczny młodym adeptom nauki o ubezpieczeniach. Pracował nad *Vademecum seminarzysty*, którego niestety nie zdążył ukończyć.

Doktor Józef Michalak był aktywnym dydaktykiem, współpracował z praktyką ubezpieczeniową (przygotował między innymi propozycję kodeksów etyki zawodowej dla Polskiej Izby Ubezpieczeń i Stowarzyszenia Polskich Brokerów Ubezpieczeniowych i Reasekuracyjnych). Był kilkakrotnie nagradzany za działalność naukową i dydaktyczną na szczeblu uczelnianym i ogólnopolskim. W latach 1984–1989 zaangażował się w działalność Komisji Socjologicznej Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk. Był poliglotą, co nie tylko pozwalało mu przekraczać kolejne granice poznania w jego naukowej eksploracji, ale też dawało możliwość realizowania się w roli tłumacza w innych obszarach aktywności akademickiej. W latach 1983–1987 współpracował z uczelnianym chórem Sonantes, któremu jako prezydent i tłumacz towarzyszył w zdobywaniu europejskich scen.

Wielość publikacji, aktywność w licznych akademickich i pozauczelnianych gremiach, naukowa pasja związana z wieloma obszarami sprawiają, że trudno domknąć wspomnienie o Doktorze Michalaku, który do końca życia nie przestawał szukać, eksplorować i – co najważniejsze – dzielić się swoją wiedzą. Niezaspokojona ciekawość poznawcza kazała mu badać zagadnienie ryzyka jeszcze długo po tym, jak – prze-

chodząc na emeryturę – zakończył pracę na Uczelni. Do końca życia wymieniał intensywną naukową korespondencję z przyjaciółmi. Jego telefon i poczta elektroniczna zamilkły niespodziewanie 4 lutego 2023 roku, przynosząc poczucie wielkiej straty dla naukowego środowiska ubezpieczeniowego.

Wszyscy, którzy mieli szczęście być uczniami Józefa Michalaka na ścieżce swojego naukowego rozwoju, zawsze będą nawiązywać do jego koncepcji ryzyka czy wskazań metodologicznych. Pozostanie w naszej pamięci nie tylko jako naukowiec czy dydaktyk. Nie zapomnimy przede wszystkim jego ciepłego uśmiechu, pogody ducha, wewnętrznej zgody i spokoju nawet w obliczu życiowych trudności i choroby.

Malwina Lemkowska